בחטף

חבר־הכנסת טור־מלכא ★ החתימה של תומרקין ★ מילר

בשחקן קולנוע ★ 50 דולר למילה ★ עוז על עוז ★ דיין על באר

●● תעלומה בת שנים רבות היא סוד הקירבה היתרה שבין שר־המישפטים לשעבר, **שמואל תמיר**, לבין מישפחת **אזרי צבי גרינברג** (אצ"ג). השר לשעבר הוא הממונה על נכסי־הרוח של המשורר. מסתבר כי רעייתו של מבקר הספרות המעולה **מרדכי שדיו**, הגב' **עליזה טור־מלכא**, היא לא פחות ולא יותר מאשר אחותו של שמואל תמיר. למשמע קשר מישפחתי זה הגיב סופר חיפאי ואמר: „צריך לקרוא לתמיר מהיום בשם ‚חבר־הכנסת טור־מלכא'." ●● על תאונת־דרכים שבה ניצל האמן **יגאל תומרקין** אמר **מני פאר** בפיגתו בגלי צה"ל: „אחרי התאונה הוציא תומרקין את המכונית המעוכה וחתם עליה". ●● הסופר האמריקאי הנודע **נורמאן מיילר**, שנשא לפני כחודשיים את אשתו החמישית, התגרש ממנה ומיד לאחר מכן נשא את אשתו הישישית, במטרה להעניק את אבהותו לילדיו, שיחק באחרונה בתפקיד הארכיטקט סטנופורד וייט בסרט רגטיים, המבוסס על סיפרו של **ד.מ. דוקטורוב**. הוא אמר: „מישחק קולנוע דומה למישחק כדורגל (אמריקאי) מיקצועי". ●● הודעות משוכפלות, אותן קיבלו בדואר כמה מחשובי הסופרים והמשוררים בישראל, שמזה שנים חדלו לשלם מיסי־חבר לאגודת עסקני הספרות העברית, עשויות לגרום לסילוקם מאגודת הסופרים העבריים. התוצאה היתה, שגם מעט השמות המקשטים בחברותם הפסיבית אגודה זו, ייעלמו מרשימת החברים בשל אי תשלום מיסי־חבר ●● התעלומה המעסיקה את סופרי ומשוררי ישראל בחודש האחרון היא אחת: מיהו **מאיר בוסאקי**, ששימש בו־זמנית כשופט בוועדות להענקת פרס ביאליק ופרס מרים טלפיר ●● דיווח מקנדה מספר, כי ארגון ידידי ישראל החלוצית אירח בטורונטו את הסופר החולדאי **עמוס עוז**, שסיפר למארחיו, במהלך סעודה סינית (בת עשר מנות) מעט על עצמו. בין השאר סיפר עוז: „הדמויות לוחצות עלי, ואני מנסה להשתחרר מהן. חלק מתוכן אתי בלהט. מאת חנה, גיבורת מיכאל שלי, ביקשתי שתניח אותי לנפשי, ותתלבש על אשה סופרת..." דברים אחרים של עוז: „תעשיית הספרים במערב נמצאת במשבר עמוק. בשל עליית הוצאות הייצור מאמיר מהיר הספרים בהתמדה..." הדיווח מהסעודה מדגיש: „לעמוס עוז נימוסים לא־ישראליים להפליא. הוא לא רק מאזין סבלני וסובלני, אלא מחפש תמיד דברי־מה לומר לזכותו של איש שיחו, בלי להישמע מתחסד או תנחל" ●● בעוד **שימעון פרס** מרעיף שבחים על ספר הפולקלור הירושלמי נוצות של **חיים באר**, שחתם על גילוי־דעת התומך במסע פרס לשילטון, הושמעו דברים מכיוון מישפחת דיין. **יעל דיין** אמרה על הספר הזה: „הנה, למשל, קבעו מומחים שנוצות מאת חיים באר הוא ספר־יוצא־מן־הכלל. יתכן. אותי הספר הזה לא החזיק. עובדי אותו באמצע. את סופו אינני יודעת..." ●● הסופר האמריקאי **האריולד רובינס** חתם על חוזה לכתיבת ספר העשוי להביא לו סכום שיא בתולדות הספרות: 18 מיליון דולר, עוד לפני שתיכנן את נושאו. רובינס ידוע כסופר העובד לפי תעריף כתיבה קבוע של 50 דולר עבור כל מילה, כולל מילות־קישור כמו „את", „כן" ואפילו „סוף", שבה הוא מסיים את ספריו ●●

תרגום

מסע

„זה היה כאילו נפל מסך והפתיר כל שידעתי אי־פעם. זה היה כימעט כמו להיוולד מחדש. הצבעים היו שונים, הריחות שונים, התחושה שדברים גרמו לך להיש לפני ולפנים היתה שונה. לא רק השוני בין חום לקר, בין אור לחושך, בין סגול לאפור, אלא שוני בין האופן שבו הייתי פיזית לאופן שבו הייתי כאשר שרת..." כך פותחת **ג'ין ריס** את סיפרה מסע באפלה*, שראה אור בשנת 1934. הספר מצליח להמחיש עולם של אשה באמצעי־הבעה ספרותיים ובלשון פשוטה, שיש בכוחם לעורר את קינאת דור הסופרות המיניסטיות, ש„הצליחו" בעשור האחרון להמאיס את עולמה המשתחרר של האשה על דור שלם של קוראים.

ג'ין ריס עושה את כל ש„הספרית המשוחררות" חולמות לעשות ונבצר ממן, בשל שינאתן לעצמן ולמינן. הסיפור הוא סיפורה של צעירה מלאת תיקוות בעולם התיאטרון של שלהי המילחמה העולמית הראשונה באנגליה. גבר פיתה אותה, ותחת' שתקבל ממנו חום היא מתעברת ומתדרדרת. זה סיפור תיקוותה ושקיעתה של **אנה מורגן**, שילדותה עברה עליה באחד מאיי הודו המערבית. הספר נראה

ג'ין ריס
„הוא מחה את דמעותי בעדינות..."

כרומן משרתות, בעוד שהוא מהמעולים שבספרים העוסקים בבדידות ובהינתקות האדם מהעולם הסובב אותו ומאמונותיו. אנה מורגן שולחת קרני־אור של תיקווה אל זיכרונות ילדותה, מבלי שתזכה לתמי־כה שבה היא תולה את כל תיקוותה.

הספר של ריס עומד כיצירת־מופת מצו־לה, הנעה בין התיחכום הכימעט אבסורדי לבין זרימת רגשות פשוטה כמו: „עוד מעט היא ייכנס וינשק אותי, אך באופן שונה. היא יהיה שונה, וגם אני אהיה שונה. זה יהיה שונה. זה יהיה שונה. זה מוכרח להיות שונה', חשבתי. זמן רב שכבתי שם, מבה אוין. האש היתה כמו ציור; שום חום לא בקע ממנה. כשהנח־תי את ידי על פני היא היתה קרה מאוד ופני להטו. התחלתי לרעיד..." וכמו: „הוא מחה את דמעותי בעדינות רבה בממחטה, אך אני חזרתי ואמרתי ‚אני מוכרחה ללכת, אני מוכרחה ללכת'... כשכנסתי למיטה היתה החמימות עולה ממני ואני התקרבתי אליו, כמובן. תמיד ידעת, תמיד זכרת, ואחר־כך שכחת לגמ־רי, פרט לכך שתמיד ידעת זאת. תמיד — כמה זמן זה תמיד?"

כמה זמן זה תמיד, שואלת ג'ין ריס,

* ג'ין ריס — **מסע באפלה**; עברית: תמר עמית; הוצאת כתר; 138 עמודים, (כריכה רכה).

כתבי־עת

זמנים

כאשר ראתה אור לפני קרוב לשנה החוברת הראשונה של הרבעון להיס־טוריה זמנים, במתכונת מאוד מפוארת ומשוכללת, היה ספק אם כתב־עת זה הוא בעל סיכוי בנוף כתבי־העת של יש־ראל. החוברת הרביעית של זמנים, שרא־תה אור באחרונה, מסירה את כל הספ־קות*.

המתכונת המפוארת ואמצעי־ההמחשה הוויזואליים מוסיפים רבות לייצוגיות ולרב־גוניות של זמנים. זמנים החדש כולל רשימה של **צבי יעקין**, יהודים ומעצמות גדולות בעת העתיקה, שיש בפוחה לה־ביא הרמזים היסטוריים למציאות הנוכחית, ורשימה הקרויה המהפכה הצרפתית וה־אינטליגנציה הגרמנית מאת **וולטר גראב** — המחשה מאלפת לכוח החילחול המש־פיע על רעיונות מעבר לגבולות שכנים. מאמר אחר, של **יעקוב שביט**, הדמו־גרפיה, המדע העגום כאפוקליפסה וכאנטי־אוטופיה, מתבסס על חוק האנושות. במא־מרו של **שלמה נאמן**, ראשיתה של הציונות כתנועה חברתית; ביל"ג, נבח־נות השקפותיהם של **משה הס, ליאו פינסקר** (מחבר אוטואמנסיפציה) ו**משה לייב לילינבלום**.

ההתייחסות של חוברות זמנים הקוד־מות לעליית הנאציזם, נמשכת גם בחו־ברת הרביעית, במאמרו של **שארל בלוך**: המאבקים הפנימיים בתוך המפ־לגה הנאצית וליל הסכינים הארוכים. תחת הכותרת ההיסטוריה כעד תביעה מתאר **עמנואל סיוון** את השקפות הזרם החדש של ההיסטוריונים הערביים, הטוען כי „אם חפצים אנו להבין את החזוה ולחזות את העתיד עלינו לפרש מחדש את עברנו". מאמרו של **חגי ארליך** מתמודד עם נושא אתיופיה ואת־גר המערב, ומאמרו של **רוברט אן ריקאווי**, עלייתו ונפילתו של הגנגסטר היהודי, מוליך את הקורא בדרך הגנגס־טרים, החל ב**לוזאים (לפקה) בוכ־הלטר**, שהוצא להורג, עבור את **אבנר צוויטמן** „הארוך", שהתאבד, וכלה ב־**בנימין „באגסי" סיגל**, שנורה למוות.

* **זמנים 4**, בעריכת שאול פרידלנדר, חיים שקד ועדית זרטל; בהוצאת אוני־ברסיטת תל־אביב והוצאת זב"מ; 104 עמודים (פורמאט אלבומי).

המנהלת בסיפור זה מעין מעקב קפדני אחר הבדידות, מעקב המכסה בפיכחון שבו, באמינות ובכוח הביטוי הספרותי דור שלם של סופרות פמיניסטיות.

תולדות

העזה

אחד הפרקים המלהיבים ביותר את הדמיון בתולדות ארץ־ישראל במאה הנו־כחית הוא הפרק אודות גיל"ץ, המתחתרת של **אהרון אהרונסון, שרה אהרון־סון ובמאיר לנסקי**, שנותר בחיים.

זמנים הוא כתב־עת מעולה. מאמריו ענייניים וממצים, כל אחד בשפתו. ההמ־חשה בעזרת תמונות, המשלימות את המידע, מקלה על הקורא והופכת את העיון להנאה.

אהרון אהרונסון
„הנועה ראשונה של ילידי הארץ..."

סון, אבשלום פיינברג, יוסף לוי־שנסקי ואחרים, שהגיעה לסוף עגום, עוד בטרם שוחררה הארץ מעול התורכי.

בימים אלה ראתה אור מהדורה שניה חדשה ומעודכנת של הספר ניל"י — תולדותיה של העזה מדינית*. כאשר פורסם לראשונה, ב־1961, עורר סערה ציבו־רית בשל השקפה של מחבריו, שהזיזו את ניל"י, ממעמד של מחתרת למעמד של תנו־עה ראשונה של ילידי הארץ, שעיקר הישגיה בהעזה המדינית שלה.

המהדורה החדשה מעודכנת בכמה עוב־דות־יסוד. הבולטת שבהן: פיענוח תע־

* אליעזר ליבנה, יוסף נדבה ויורם אפרתי — **ניל"י — תולדותיה של העזה מדינית**; הוצאת שוקן; 456 עמודים (כריכה קשה).

לומת מותו של **אבשלום פיינברג** במדבר, שנחשפה ב־1967.

הספר הוא בבחינת מיסמך תיעודי רא־שוני במעלה, הבוחן את תולדותיה ומה־לכיה של ניל"י תוך ספיור ההתפתחות של אישיה והמתרחש בארץ בימי שקיעת השילטון העותמאני. סיפור ההתארגנות המופלאה של בני המושבות, הדור הרא־שון של הצברים. סיפור החיכוך התוקפני והקישור שביניהם לבין החלוצים הסוציא־ליסטים, אנשי העליה השניה, מייסדי השומר.

במקביל לסיפור הכרונולוגי של ניל"י נשרג כאן סיפור חייו המופלא של **אה־רון אהרונסון**, מחולל התנועה, שהיה איש מדע דגול ומדינאי, שמת באורח מיסתורי בדרכו להשתתף בוועידת השלום בורסאי, כאחד ממנהיגי הישוב היהודי בארץ־ישראל.

עידכונו הקפדני של הספר נעשה בידי **יורם אפרתי**, מי שניהל במשך שנות דור את בית אהרונסון. הוא הגדיל את דיוקו של הספר, שהוא בבחינת מיסמך־יסוד להבנת התקופה ומהלכיה. זהו ספר היסטוריה הטוב ביותר עד כה לפיענוח סיפורה של ניל"י.

מיידע

מקורות

בימים אלה ראתה אור מהדורה חדשה של הלכסיקון לגיאוגרפיה, בעריכת **חיים מסינג***. הלכסיקון מכיל מידע מעודכן של העולם, אחרי מערכת השינויים הרצו־פה שעברה על מרבית המדינות מאז תום מילחמת־העולם השניה. הלכסיקון רצוף במפות־פירוט המסייעות למעיין. שמות המקומות מנוקדים, כדי להקל על הקורא העברי.

לדוגמה הערך ראש־פינה: „מושבה חקלאית למרגלות הרי־צפת, שבמזרח ה־גליל העליון, ישראל, על צומת הדרכים למכריה, צפת ומטולה. המושבה הראשו־נה בגליל, נוסדה על־ידי עולים מרומניה ותושבים מצפת. סמוך לה גילה הבוטנאי אהרון אהרונסון את ‚אם החיטה'." וערך לא ישראלי הוא האי פיטקרן: „אי־נעש ומושבה בריטית בדרום האוקיינוס ה־שקט. 5 קמ"ר: נתגלה על־ידי בריטניה וירשב ב־1790 על־ידי מורדי האניה באונטי ונשים פולינזיות מאהיטי. חזר ינתגלה ב־1808."

הלכסיקון מומלץ לכל בית.

* חיים מסינג — **לכסיקון לגיאוגרפיה**; שני כרכים; 734 עמודים, טוהם כפולים, הוצאת מסדה (כריכה קשה).

מאת דן טומר